

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Andrea Sejáková: Vývoj časopisecké kritiky překladu prózy a poezie z angličtiny do češtiny

Diplomantka si vymezila úkol velmi zajímavý, a tak průkopnický: prozkoumat realitu časopisecké kritiky překladu v poměrně dlouhém časovém období (od 60. let 20. století do současnosti). Smyslem tohoto průzkumu bylo zjistit, nakolik tato kritika překladu existuje, zda se nějak vyvíjí, v jakém vztahu je k úkolům kritiky překladu, které se snaží vytyčovat translatologická teorie.

Vytipování literárních a kulturních časopisů, v nichž by se kritika překladu předpokládaně mohla objevovat, je velmi zajímavé a přínosné samo o sobě; není však jistě vyčerpávající (proč chybí např. Literární listy a Listy z 60. let?. Samotný průzkum těchto časopisů přináší zjištění, která jsou pro kritiku překladu důležitá obecně; pro kritiku překladu vázanou na překlady z literatury psané anglicky specificky. Práce zřejmě poprvé chronologicky zaznamenává podobu české kritiky překladu v daném období, naznačuje její aktuálně se měnící vztahy s literární a kulturní scénou (např. naprosté mlčení kritiky překladu o anglo-americké překladové produkci v 70. letech; zintenzivnění kritiky překladu v problematických 90. letech, přinášejících mnoho špatných překladů – jde o druh sebezáchovné činnosti v okamžiku, kdy úroveň překladů ohrožuje stav české jazykové kultury?) Nesporné je zjištění, že kritika překladu není oblastí, která by přitahovala velký zájem autorský či čtenářský (z důvodů náročnosti, neadekvátního oceňování; neexistují až na výjimky osobnosti, které by se kritice překladu věnovaly soustavně). Proto - i z důvodů např. měnících se pozic překladové literatury - není soustavně rozvíjena, nemá tradici, nepřispívá výrazně k vytváření překladatelských norem ve sledovaném období. V tomto smyslu (pokud lze o takových normách vůbec mluvit) má zřejmě pravdu bývalý šéfredaktor Odeonu Jan Řezáč (který podle diplomantky v analyzované anketě roli kritiky překladu nedoceňuje), když pro regulaci překladové práce přisuzuje největší roli nakladatelstvím, která překladovou literaturu vydávají (s. 83-84).

Ač diplomantka průběžně vyjadřuje konzistentní názor, jak by kritika překladu měla vypadat (nezabývat se nahodilostmi a sledovat a hodnotit především koncepci překladatele) a proč je žádoucí, nachází takovou kritickou práci jen zřídka a de facto zjišťuje, že tendence k takovéto kritice vůbec nevzniká. Dále v kapitole 4 zjišťuje propastný rozdíl mezi modely kritiky překladu ve vědě o překladu na jedné straně a realitou kritiky překladu na straně druhé. Otázkou ovšem je proč tyto modely pouze vyjmenovává a nevyhodnocuje (ani nesrovnává); nezabývá se tím, zda modely kritiky překladu v teorii někam směřují, zda se stávají realističtější vzhledem ke kulturní praxi, zda mezi nimi existují modely podle jejího názoru nosné a naopak? Práce celkově, z hlediska implicitního názoru diplomantky o potřebnosti soustavné kritiky překladu, která však neexistuje ani se nikde nerýsuje, trochu hraničí s bezvýhodností.

V průzkumné části práce o stavu a „vývoji“ kritiky překladu je podle mého názoru největší přínos práce, která přináší fakta dosud tímto způsobem nezkoumaná a neshromážděná. Typologie kritik (I-IV) podle hloubky a šíře analýzy je zajímavým nápadem, mohla by však být konkrétněji dokumentována více rozebranými příklady kritik v jednotlivých kategoriích. Vzhledem k nedostatečnosti materiálu je skutečně těžké mluvit o tendencích vývoje v kritice překladu; přesto jsou pokusy diplomantky o vysvětlení různých úkazů v kritice překladu zajímavé (např. je naznačeno, i když není a asi nemůže? být prokázáno, že oživení kritiky překladu v 80. letech mohlo souviset s teoretickou prací A. Popoviče). Někdy však diplomantčiny soudy nebezpečně paušalizují či zjednodušují – viz s. 57: slučovat stanovisko Z. Berana s postojem M. Pohorského k překladu Rothova románu *Elév* (O. Špilarová) jako ideologický přístup, bez zájmu o jazyk a literární kontext originálu,

je nebezpečné (a neprokázané – viz také s. 31-32), pravděpodobně nesprávné vzhledem k Beranově anglistické specializaci. Daleko spíše jde o jeden z řídkých sporů o překladatelskou normu v kontextu kritiky překladu, kterou se překlad svým zejména syntaktickým řešením snaží posunout. Dále (s. 57), Petr A. Bílek hodnotí překlady z angličtiny není kritik bez jazykové specializace – je sice bohemista, ale také anglista. Atd.

Práce samostatně zpracovává zcela nové téma, což hodnotím velmi pozitivně, ve zpracování má však mnoho rezerv. Navrhuji hodnocení velmi dobré s tím, že obhajoba v reakci na tyto poznámky může výsledné hodnocení dále ovlivnit.

Eva Kalivodová

PhDr. Eva Kalivodová, Ústav translatologie FF UK, 11. 9. 2006